

A nyíregyházi Igrice-mocsár rehabilitációjának alap kutatásai

¹Görög Zoltán, ²Imre Attila

1Felső-Tisza Alapítvány, 4401 Nyíregyháza, Pf.: 363.

2Felső-Tisza Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség

4400 Nyíregyháza, Kölcsey utca 12-14.

A 70 hektáros Igrice-mocsár Nyíregyházától északkeletre, a Nyíregyháza, Sóstóhegy, Ilona tanya által közrezárt területen fekszik. A védett terület a nyírvízlaposok egyik utolsó megmaradt képviselője. Ezek a vizes élőhelyek a Nyírség ösfolyómedreiben alakultak ki. A Nyírségi táj kialakításában a pleisztocén korig elsősorban a Latorca, Ondava és Ung folyók vettek részt, majd később a Tisza „vándorlása” és áradásai alakították mai formájára. Az egykori folyómedrekben számos vizes élőhely alakult ki, színes növény és állatvilággal. A Tisza szabályozásával, a rendszeres vízutánpótlás elmaradásával ezek a területek fokozatosan feltöltődtek, kiszáradtak. A kevés megmaradt mocsár az intenzív mezőgazdálkodás, meliorációs munkálatok áldozatává lett.

Ezen tények tükrében érdemes kiemelt hangsúlyt fektetni az 1992. óta helyi védett Igricére. A mocsár vízutánpótlását két csatorna, a Lukalaposi-szivárgó és az Igrice-ér látják el. Mindkét vízfolyás Nyíregyháza fő csapadékvíz gyűjtő rendszeréhez tartozik, ezért vizük többnyire szennyezett (a vízminőség vizsgálatok alapján egyértelműen kimutathatóak kommunális eredetű szennyeződések). A védett terület Nyíregyháza egyik legmélyebb fekvésű része (legmagasabb pontja 103,0 méter, legalacsonyabb pontja pedig 100,9 méter), ezért a csatornák esése igen kicsi itt. A kis esésből egyértelműen következik, hogy a csatornák által szállított üledék és szennyeződések a védett területen ülepednek ki. A szennyezések hatására a mocsári növényzet jelentősen elszaporodott. A területen a védetté nyilvánítás előtt két nagyobb (egyenként kb. 5 hektár) kiterjedésű szabad vízfelület volt az Igrice-ér két oldalán. Az elmúlt tíz év alatt a csatorna nyugati oldalán elterülő vízállás 50-60 %-át benőtte a mocsári növényzet (a nád és gyékény). A vízminőség javítására legcélravezetőbb (és legalacsonyabb költségű) beavatkozás iszap – üledék csapadék kialakítása az Igrice-csatorna felső szakaszain. Ezekkel a duzzasztásokkal a mocsár előtt ki lehetne szűrni a szennyezéseket és az üledéket illetve jelentős mértékben lehetne javítani a csatorna vízének oxigénellátottságát.

A területet a Felső-Tisza Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség laboratóriuma évek óta több-kevesebb rendszerességgel vizsgálja, vízkémiai és hidrobiológiai szempontok alapján. A szaprobiológiai vizsgálatok szerint a terület vizei lebontható szervesanyaggal közepesen illetve erősen terheltek. A trofitási szint vizsgálatai évszakosan változó hozzáférhető növényi tápanyag szintet mutattak. Az ezen vizsgálatok során felmért zooplankton és fitoplankton igen változatos képet mutatott, néhány unikális faj meglétével. Jelenleg is zajlik egy teljességre törekvő fito- és zooplankton felmérés, amely mind a mennyiségi, mind a minőségi viszonyok állandóságát vizsgálja a mocsárban és az annak vízellátását biztosító területeken.

A felmerülő problémák ellenére a területen igen gazdag növény- és állatvilág alakult ki. A területen élő több mint 190 növényfaj 11 természetes növénytársulást alkot, ezek közül kiemelkedő a rekkettyefüzes a gémteleppel, az égeres láperdő és az alföldi mocsárrét, ahol több ezer mocsári kosbor virágzik minden tavasszal. A területen 2001-ben került elő egy újabb orchidea faj a tallós nőszőfű, az égerláp gyepszintjében virít kis számban (15-20 tő). A mocsár állatvilága még nincs teljesen felmérve, de az alap kutatások már lezajlottak ezen a területen. Faunisztikai szempontból a rekkettyés gémtelepe kiemelkedő a térségben. Itt rendszeresen költ 20-30 pár bakcsó, 10-15 pár kis kócsag, törpegém, 1-2 pár bölömbika. A nádasokban és gyékényesben a nagy kócsag, és az 1-2 pár barna réti héja mellett 1 pár vörösgém (!) is költ. A terület madárszállóként is jelentős, vonulási időben Halászsasok, kormoránok és kanalasgémek is előfordulnak.